

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Jak promować, w oparciu o kształcenie i szkolenie, z perspektywy uczenia się przez całe życie, umiejętności potrzebne Europie do stworzenia bardziej sprawiedliwego, spójnego, zrównoważonego, cyfrowego i odpornego społeczeństwa”

(opinia rozpoznawcza na wniosek prezydencji portugalskiej)

(2021/C 286/06)

Sprawozdawczyni: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Wniosek prezydencji portugalskiej Pismo z 26.10.2020
w Radzie UE

Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa
Data przyjęcia przez sekcję	16.4.2021
Data przyjęcia na sesji plenarnej	27.4.2021
Sesja plenarna nr	560
Wynik głosowania	
(za/przeciw/wstrzymało się)	219/1/1

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES podkreśla znaczenie efektywnego wykorzystania Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF) i innych inwestycji w celu wsparcia wzrostu gospodarczego i odpornego społeczeństwa w ramach **cyfrowej i ekologicznej transformacji** gospodarki. Wymaga to poprawy **jakości i włączającego charakteru kształcenia i szkolenia** (systemów, instytucji i programów) w celu zaspokojenia potrzeb osób uczących się w każdym wieku i na każdym etapie nauki, przygotowania ich do życia i pracy oraz zapewnienia dostępu do szkoleń wszystkim pracownikom, a także rosnącej liczbie osób niepracujących, zwłaszcza kobietom. Pomoże to również zabezpieczyć swobodny przepływ pracowników i usług, zagwarantować, że **przedsiębiorstwa** będą dobrze przygotowane do radzenia sobie ze zmianami w swojej branży, oraz wyeliminować ich luki kompetencyjne w zakresie transformacji cyfrowej i ekologicznej przemysłu.

1.2. EKES zaleca wyznaczenie **osiągalnych celów długoterminowych i ustanowienie systemu stałego monitorowania w ramach europejskiego obszaru edukacji dla każdego państwa członkowskiego**, aby osiągnąć wysoką jakość włączającego kształcenia i szkolenia oraz uczenia się przez całe życie dla wszystkich, a także zapewnić każdemu wiedzę, umiejętności, kompetencje i postawy potrzebne Europie do stworzenia bardziej sprawiedliwego, spójnego, zrównoważonego, cyfrowego i odpornego społeczeństwa.

1.3. EKES zwraca uwagę, że **demokratyczne zarządzanie systemami kształcenia i szkolenia** – na przykład poprzez **dialog społeczny** – w kolejnych strategicznych ramach UE jest podstawowym narzędziem skutecznego opracowywania i wdrażania polityki na szczeblu unijnym i krajowym. Należy je zabezpieczyć i wzmocnić oraz przeprowadzić konstruktywne konsultacje ze zorganizowanym społeczeństwem obywatelskim.

1.4. EKES zaleca, by każda przyszła **grupa robocza ds. otwartej metody koordynacji** przedstawiała wyniki polityczne, a najlepiej także zalecenia polityczne do dyskusji Radzie ds. Edukacji. Wyniki prac grup roboczych powinny być upowszechniane, skutecznie wdrażane i mocno eksponowane na odpowiednim szczeblu kształtowania polityki oraz wśród praktyków na szczeblu unijnym i krajowym; istotne jest zatem, by wśród członków tych grup znaleźli się odpowiedni partnerzy społeczni i zainteresowane strony zaangażowane w rozwój polityki edukacyjnej, a także przedstawiciele dyrektorów szkół, nauczycieli i uczniów z każdego kraju.

1.5. By spełnić **wskaźniki, standardy i cele** określone w planie działania dotyczącym Europejskiego filaru praw socjalnych, rezolucji Rady w sprawie europejskiego obszaru edukacji (2020 r.), zaleceniu Rady w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego oraz w deklaracji z Osnabrück, EKES proponuje przeprowadzenie **dotychczasowych badań i oceny skutków w celu dostosowania wskaźników i dodania innych niezbędnych wskaźników**, które pomogą państwom poprawić sprawozdawczość z wdrażania, gdyż całkowity wpływ kryzysu związanego z pandemią COVID-19 na systemy edukacji, uczniów i nauczycieli nie jest jeszcze znany. Wskaźniki te powinny również umożliwiać opracowanie działań,

które będą wspierać uczniów i uczących się znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej, a także z niepełnosprawnościami, za pomocą wspólnej polityki społecznej i edukacyjnej na szczeblu krajowym. Sukcesy w osiąganiu standardów i wskaźników powinny być zgłaszane po konsultacjach z odpowiednimi partnerami społecznymi i zainteresowanymi stronami na szczeblu unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym.

1.6. EKES proponuje kontynuację kluczowych prac realizowanych **na prowadzonych przez prezydencję nieformalnych spotkaniach poświęconych współpracy w sektorach edukacji** (DG School, DG VET, DGHE)⁽¹⁾, znalezienie synergii między nimi oraz zwiększenie ich widoczności – z udziałem odpowiednich partnerów społecznych z każdego kraju UE i w porozumieniu z właściwymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, za przykładem Komitetu Doradczego ds. VET. Zaleca również powiązanie polityki UE z polityką krajową/regionalną w kontekście skutecznego zarządzania przez ministerstwa, partnerów społecznych i społeczeństwo obywatelskie oraz partnerstwa między nimi.

1.7. EKES wzywa do skutecznego wdrożenia pierwszej zasady Europejskiego filaru praw socjalnych na szczeblu europejskim i krajowym w ramach **planu działania na rzecz wdrażania Europejskiego filaru praw socjalnych**, który ma zostać przyjęty na Szczycie Społecznym w 2021 r., przy pełnym zaangażowaniu odpowiednich partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz przy wsparciu zrównoważonych inwestycji publicznych i RRF.

1.8. EKES zwraca uwagę na całościowe podejście do kształcenia i szkolenia oraz na znaczenie zastosowania go przy wdrażaniu niedawnych inicjatyw UE w zakresie edukacji (europejski obszar edukacji), kształcenia i szkolenia zawodowego (zalecenie w sprawie VET), umiejętności (europejski program na rzecz umiejętności), kształcenia ludzi młodych (program „Bridge to Jobs”) oraz umiejętności cyfrowych (Plan działania w dziedzinie edukacji cyfrowej (2021–2027)) w sposób zapewniający, by przyczyniły się one do równego dostępu do wysokiej jakości kształcenia i szkolenia, do przekwalifikowania i podnoszenia kwalifikacji pracowników w celu zapewnienia sprawiedliwej transformacji na rynku pracy, do zapewnienia wsparcia w znalezieniu zatrudnienia i nabyciu umiejętności w zakresie przedsiębiorczości przez osoby dorosłe o niskich umiejętnościach zawodowych oraz do pomocy przedsiębiorstwom w nadrobieniu zaległości pod względem globalnych innowacji i konkurencyjności.

1.9. EKES podkreśla, że wdrożenie Planu działania w dziedzinie edukacji cyfrowej (2021–2027) musi zapewnić skuteczny dialog społeczny i konsultacje z zainteresowanymi stronami, poszanowanie i egzekwowanie praw pracowniczych, a także informowanie pracowników, konsultacje z nimi i ich udział w rozwoju umiejętności cyfrowych i umiejętności w zakresie przedsiębiorczości, zwłaszcza w kształceniu i szkoleniu zawodowym, uczeniu się dorosłych i szkoleniu pracowników mających na celu zaradzenie lukom kompetencyjnym w przedsiębiorstwach. Aby osiągnąć cel Komisji Europejskiej polegający na zwiększeniu odsetka osób w wieku 16–74 lat posiadających podstawowe umiejętności cyfrowe z 56 % w 2019 r. do 70 % w 2025 r., w nawiązaniu do sprawozdania Trybunału Obrachunkowego EKES apeluje o przyznanie konkretnych kwot w ramach przyszłych programów UE, określenie celów cząstkowych i pośrednich oraz stałą ocenę umiejętności cyfrowych w stale i szybko zmieniającym się środowisku cyfrowym.

1.10. EKES wzywa państwa członkowskie do zapewnienia skutecznego wsparcia pracownikom i bezrobotnym borykającym się z trudnościami w dostępie do dobrej jakości włączającego kształcenia i szkolenia dorosłych **poprzez zapewnienie ukierunkowanego finansowania osobom potrzebującym**, takim jak bezrobotni, pracownicy objęci niestandardowymi formami zatrudnienia, osoby o niskich umiejętnościach zawodowych, osoby z niepełnosprawnościami, starsi obywatele oraz osoby z grup w niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej, z uwzględnieniem aspektu płci.

1.11. EKES proponuje zwalczanie rosnących nierówności w szkołach i w całym społeczeństwie poprzez skuteczną wspólną politykę społeczną i edukacyjną na szczeblu krajowym. EKES proponuje zorganizowanie **wspólnego posiedzenia Rady z udziałem ministrów edukacji i spraw społecznych**, aby znaleźć rozwiązania problemu nierówności edukacyjnych i nierównego dostępu do kształcenia i szkolenia, które są konsekwencją kryzysu związanego z pandemią COVID-19.

1.12. Choć EKES przyjmuje z zadowoleniem cele wytyczone w nowej rezolucji w sprawie europejskiego obszaru edukacji, to proponuje regularne dostosowywanie wskaźników i standardów europejskiego obszaru edukacji oraz dodanie innych niezbędnych wskaźników i standardów (np. dotyczących umiejętności i kompetencji ekologicznych/uczenia się o zrównoważonym rozwoju), które państwa mogą łatwo przedstawić w sprawozdaniach. Miałyby to między innymi na celu zagwarantowanie, by środki krajowe skutecznie wspierały uczniów i uczących się, którzy znajdują się w niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej.

⁽¹⁾ Spotkanie dyrektorów generalnych ds. edukacji szkolnej, dyrektorów generalnych ds. kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dyrektorów generalnych ds. szkolnictwa wyższego.

1.13. EKES zwraca uwagę, że zasadnicze znaczenie ma rozwijanie kompetencji społecznych u wszystkich uczących się – z perspektywy uczenia się przez całe życie, zapewnienie nauczania tych kompetencji od najmłodszych lat i przez cały okres kształcenia dorosłych, a także walka o tolerancję i niedyskryminację w kształceniu i szkoleniu wszystkich obywateli i obywateli. W całym procesie kształcenia i szkolenia powinno się odbywać nauczanie kompetencji kluczowych, zwłaszcza wrażliwości społecznej, empatii, dialogu międzykulturowego, umiejętności obywatelskich, kompetencji społecznych i przedsiębiorczości, również społecznej.

1.14. EKES wzywa państwa członkowskie do skutecznego i konsekwentnego wykorzystania planu odbudowy, narzędzia Next Generation EU i innych funduszy UE, w tym programu Erasmus, EFS+ i Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, do wspierania polityki kształcenia i szkolenia na rzecz bardziej sprawiedliwego, spójnego, integracyjnego, zrównoważonego, cyfrowego i odpornego społeczeństwa.

1.15. EKES uważa, że w ramach procesu europejskiego semestru należy nadal zachęcać rządy do zapewnienia zrównoważonych inwestycji publicznych w długoterminowe zobowiązania do poprawy jakości, sprawiedliwości, równości i włączenia społecznego w szkołach, zwiększenia równego dostępu do materiałów cyfrowych dla wszystkich uczących się w każdym wieku oraz wspierania bezpiecznego korzystania z technologii cyfrowych w szkołach i instytucjach edukacyjnych.

1.16. EKES podkreśla, że wiedza, umiejętności i kompetencje muszą być uznawane i doceniane, z poszanowaniem wymogów edukacyjnych i zawodowych każdego państwa członkowskiego. Zapewnienie równego dostępu do pełnych kwalifikacji ma fundamentalne znaczenie, dlatego też EKES wzywa do wdrożenia zalecenia Rady w sprawie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego⁽²⁾ oraz lizbońskiej konwencji o uznawaniu kwalifikacji⁽³⁾. EKES podtrzymuje swoją opinię⁽⁴⁾, zgodnie z którą szkolenia prowadzące do **uzyskania mikrokwalfikacji** powinny spełniać normy jakości i zawierać jasne informacje na temat wartości szkolenia, aby można je było skutecznie wykorzystać na rynku pracy jako dalsze szkolenie i dodać do pełnych kwalifikacji. Ważne jest, aby uniknąć nadmiernego regulowania mikrokwalfikacji i tym samym zachować ich elastyczność w stosunku do potrzeb rynku pracy.

1.17. EKES wzywa do wdrożenia europejskiego obszaru edukacji na szczeblu krajowym – po przeprowadzeniu skutecznego dialogu społecznego z nauczycielami – w celu poprawy jakości nauczania w erze cyfrowej, podniesienia standardów nauczania, opracowania wyższej jakości włączającego kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz zapewnienia godnych warunków pracy i płacy dla nauczycieli, aby uczynić ten zawód bardziej atrakcyjnym dla wysoko wykwalifikowanych kandydatów.

1.18. EKES podkreśla potrzebę poszanowania wolności akademickiej, autonomii i metod zarządzania instytucji szkolnictwa wyższego w zakresie uczenia się przez całe życie, a także zapewnienia odpowiednich inwestycji publicznych w szkolnictwo wyższe i badania naukowe, inkluzywności i różnorodności sieci uniwersytetów w Europie i poszanowania kompetencji krajowych i instytucjonalnych w odniesieniu do szkolnictwa wyższego. Wzywa do dalszego omawiania z rządami oraz odpowiednimi partnerami społecznymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego pomysłów dotyczących tego, co zostało nazwane „europejskim dyplomem” i „statutem europejskich szkół wyższych”, a także do wspierania rozwoju oferty kształcenia i szkolenia zawodowego na poziomie uniwersyteckim.

2. Kontekst

2.1. Niniejsza opinia stanowi wkład w prowadzone podczas prezydencji Portugalii (pierwsze półrocze 2021 r.) dyskusje Rady na temat wdrażania inicjatyw UE w dziedzinie kształcenia, szkolenia i uczenia się przez całe życie, w szczególności europejskiego obszaru edukacji, Nowego europejskiego programu na rzecz umiejętności oraz Planu działania w dziedzinie edukacji cyfrowej (2021–2027).

2.2. Rosnące nierówności dochodowe, mobilność ludzi i starzenie się społeczeństwa to czynniki społeczne wpływające na politykę w dziedzinie kształcenia i szkolenia. W czasach, gdy społeczeństwo stoi w obliczu priorytetów gospodarczych, takich jak transformacja cyfrowa i gospodarka o obiegu zamkniętym, wspieranie uczenia się przez jednostki może być jednym z rozwiązań dla bardziej zrównoważonego społeczeństwa, pozwalającym pokonać przeszkody i stawić czoła wyzwaniom związanym z transformacją społeczną i gospodarczą, a jednocześnie promującym umiejętność uczenia się.

⁽²⁾ 2012/C 398/01.

⁽³⁾ Lizbońska konwencja o uznawaniu kwalifikacji.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 10 z 11.1.2021, s. 40.

2.3. Przywódcy państw UE spotkali się 17 listopada 2017 r. na szczycie w Göteborgu, aby podpisać Europejski filar praw socjalnych i przy tej okazji rozpoczęli pierwsze rozmowy na temat wprowadzenia tzw. europejskiego obszaru edukacji⁽⁵⁾; w ślad za tym w latach 2018–2020 pojawiło się kilka nowych propozycji w tej sprawie, a w lutym 2021 r. Rada sporządziła nową rezolucję. Inicjatywa ta odnosi się do pierwszej zasady filaru społecznego, która stanowi, że „każdy ma prawo do edukacji włączającej, charakteryzującej się dobrą jakością, szkoleń i uczenia się przez całe życie w celu utrzymania i nabywania umiejętności, które pozwolą mu w pełni uczestniczyć w życiu społeczeństwa i skutecznie radzić sobie ze zmianami na rynku pracy”, a także odwołuje się do praw wymienionych w czwartej zasadzie, w tym do wsparcia w zakresie szkolenia i przekwalifikowania, zwłaszcza dostępu młodych ludzi do kształcenia ustawicznego, praktyk zawodowych i staży.

2.4. W dniu 1 lipca 2020 r. KE opublikowała nowy pakiet polityczny zawierający m.in. komunikat w sprawie Europejskiego programu na rzecz umiejętności służącego zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności⁽⁶⁾, wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego (VET)⁽⁷⁾ oraz komunikat⁽⁸⁾ i wniosek dotyczący zalecenia Rady⁽⁹⁾ „Wspieranie zatrudnienia ludzi młodych: pomost do zatrudnienia dla kolejnego pokolenia”. W tych dokumentach programowych powiązано uczenie się przez całe życie, podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie z wdrażaniem i osiągnięciem celów europejskiego obszaru edukacji. EKES kontynuował te inicjatywy, przyjmując w 2020 r. opinię w sprawie Nowego europejskiego programu na rzecz umiejętności⁽¹⁰⁾, wzmocnienia gwarancji dla młodzieży⁽¹¹⁾ oraz opinii „W kierunku strategii UE na rzecz zwiększania umiejętności i kompetencji ekologicznych dla wszystkich”⁽¹²⁾.

2.5. W opinii „Powrót wartości użytkowej: nowe perspektywy i wyzwania w odniesieniu do europejskich produktów i usług”⁽¹³⁾ (2019 r.) EKES wyraził pogląd, że innowacyjne, wysoce specjalistyczne produkty i usługi, które uwzględniają potrzeby klientów oraz zrównoważony rozwój społeczny i zrównoważenie środowiskowe, mogą stać się istotą nowoczesnej konkurencyjności europejskiej. W związku z tym EKES zaleca interwencje polityczne w zakresie usług edukacyjnych i szkoleniowych.

2.6. W dniu 30 września 2020 r. KE opublikowała komunikat w sprawie utworzenia europejskiego obszaru edukacji do 2025 r.⁽¹⁴⁾, skupiając się na sześciu wymiarach: **jakości, włączeniu i równouprawnieniu płci, transformacji ekologicznej i cyfrowej, nauczycielach i szkoleniowcach, szkolnictwie wyższym oraz wymiarze geopolitycznym**. Rada ds. Edukacji UE z dnia 30 listopada 2020 r. podkreśliła znaczenie krajowych kompetencji w dziedzinie kształcenia oraz wagę poszanowania różnorodności kultur i systemów edukacji, a także zadała pytanie o „mechanizm zarządzania europejskim obszarem edukacji i proponowane na poziomie Unii cele do osiągnięcia do 2030 r.”⁽¹⁵⁾.

2.7. Uzupełnieniem wcześniejszych inicjatyw politycznych był komunikat KE „Plan działania w dziedzinie edukacji cyfrowej (2021–2027). Dostosowanie kształcenia i szkolenia do epoki cyfrowej”⁽¹⁶⁾, a następnie konkluzje Rady, w których podkreślono, że edukacja cyfrowa powinna być „zorientowana na osobę uczącą się i wspierać wszystkie osoby i wszystkich obywateli w rozwijaniu osobowości i umiejętności w sposób pewny, swobodny i odpowiedzialny”⁽¹⁷⁾.

3. Uwagi ogólne

3.1. Pandemia COVID-19 wpędziła gospodarkę europejską w głęboką recesję i spowodowała wzrost stopy bezrobocia ze względu na bezprecedensowe spowolnienie gospodarki i wyzwania, przed którymi stanęły przedsiębiorstwa w czasie kryzysu. Pomimo powszechnej realizacji programów utrzymania zatrudnienia wspieranych przez instrumenty europejskie i krajowe przewiduje się, że bezrobocie w UE wzrośnie z 6,7 % w 2019 r. do 7,7 % w 2020 r. i 8,6 % w 2021 r., a następnie nieco spadnie do 8,0 % w 2022 r. (Eurostat, 5 listopada 2020 r.). Wysoka stopa bezrobocia spowodowana kryzysem związanym z pandemią COVID-19 przyczynia się do rosnącego zapotrzebowania na umiejętności oraz na podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie europejskiej siły roboczej w związku z **cyfrową i ekologiczną transformacją** przemysłu. Skuteczna polityka UE musi wspierać wzrost gospodarczy i odporne społeczeństwo.

⁽⁵⁾ COM(2017) 673 final.

⁽⁶⁾ COM(2020) 274 final.

⁽⁷⁾ COM(2020) 275 final.

⁽⁸⁾ COM(2020) 276 final.

⁽⁹⁾ COM(2020) 277 final.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 10 z 11.1.2021, s. 40.

⁽¹¹⁾ Dz.U. C 10 z 11.1.2021, s. 48.

⁽¹²⁾ Dz.U. C 56 z 16.2.2021, s. 1.

⁽¹³⁾ Dz.U. C 97 z 24.3.2020, s. 27.

⁽¹⁴⁾ COM(2020) 625 final.

⁽¹⁵⁾ Wideokonferencja ministrów edukacji, 30 listopada 2020 r. – główne ustalenia: <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/eycs/2020/11/30/education/#>.

⁽¹⁶⁾ COM(2020) 624 final.

⁽¹⁷⁾ 2020/C 415/10.

3.2. Kryzys związany z pandemią COVID-19 spowodował przyspieszenie **transformacji cyfrowej w dziedzinie kształcenia, w pracy i w życiu codziennym**. W opinii EKES-u w sprawie Nowego europejskiego programu na rzecz umiejętności podkreślono, że „wszyscy Europejczycy powinni mieć prawo dostępu do włączających i wysokiej jakości szkoleń oraz uczenia się przez całe życie w ramach sprawiedliwej transformacji oraz z uwzględnieniem **zmian demograficznych**. Komitet podkreśla konieczność rozwiązania **problemu ubóstwa edukacyjnego**, które pogłębiło się w wyniku nierównego dostępu do kształcenia i szkolenia w dobie kryzysu związanego z COVID-19”⁽¹⁸⁾. Wiedza, umiejętności i rozwój kompetencji muszą nie tylko służyć potrzebom rynku pracy i perspektywom całkowitej konkurencyjności opartej na jakości, ale także przygotowywać uczących się do bycia aktywnymi, demokratycznymi obywatelkami i obywatelami oraz przyczyniać się do zmniejszania nierówności społecznych i edukacyjnych. W tym celu, oprócz zapewnienia poprawy umiejętności cyfrowych obywateli i obywateli UE, umiejętność korzystania z mediów cyfrowych ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia, by obywatelki i obywatele byli w stanie poruszać się w dzisiejszym złożonym świecie.

3.3. Kluczowe jest, by środki polityczne na szczeblu UE i krajowym gwarantowały, że **kształcenie i szkolenie są prawami człowieka i dobrem publicznym** oraz respektują różnorodność kulturową Europy, oraz gwarantowały, że polityka w zakresie kształcenia i szkolenia należy do **kompetencji krajowych**. W ramach polityki na szczeblu unijnym i krajowym należy podjąć skuteczne kroki w celu wdrożenia *Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ)* oraz *Europejskiego filaru praw socjalnych*, aby zapewnić wszystkim w każdym państwie europejskim dobrej jakości, skuteczne i włączające kształcenie i szkolenie poprzez zaangażowanie wszystkich państw członkowskich, partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w **plan działania na rzecz wdrażania Europejskiego filaru praw socjalnych**.

3.4. Istotne jest, aby europejski obszar edukacji **wzmacniał dalszą współpracę polityczną między państwami UE i nadal stanowił platformę edukacyjną** dla ministerstw, partnerów społecznych w dziedzinie edukacji i odpowiednich podmiotów społeczeństwa obywatelskiego. Skuteczne zarządzanie wymaga spójnej polityki kształcenia i szkolenia stosowanej we wszystkich sektorach edukacji, od wczesnej edukacji do uczenia się dorosłych, w tym kształcenia i szkolenia zawodowego dla wszystkich grup wiekowych, oraz połączenia polityki UE z polityką krajową/regionalną w kontekście skutecznego partnerstwa między ministerstwami, partnerami społecznymi i społeczeństwem obywatelskim w ramach trójstronnych grup politycznych.

3.5. EKES odsyła do swojej opinii w sprawie *trwałego finansowania uczenia się przez całe życie i rozwoju umiejętności w kontekście niedoboru wykwalifikowanej siły roboczej*⁽¹⁹⁾ i podkreśla, że zrównoważone **inwestycje** publiczne w kształcenie i szkolenie oraz skuteczne inwestycje prywatne w kształcenie i szkolenie zawodowe dla wszystkich grup wiekowych są warunkiem wstępnym powodzenia środków politycznych na rzecz włączenia społecznego i gospodarczego osób uczących się w każdym wieku oraz wsparcia dla przedsiębiorstw. Dlatego tak ważne jest, by **plan odbudowy, narzędzie Next Generation EU** i inne **fundusze UE** (np. EFS+ i fundusze na rzecz sprawiedliwej transformacji) były wykorzystywane w sposób skuteczny i konsekwentny do wspierania polityki kształcenia i szkolenia w związku z **europejskim semestrem**.

3.6. Nie udało się osiągnąć kilku **wskaźników i standardów** określonych w strategicznych ramach ET 2020, dlatego EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że wiele z nich zostało wzmocnionych w ramach inicjatywy europejskiego obszaru edukacji. Wskaźniki te są jednak bardzo ambitne i wymagają finansowego zaangażowania ze strony rządów. Istotne jest również wyjaśnienie terminów stosowanych jako wskaźniki przez poszczególne kraje oraz, jako standard, poprawa edukacji w zakresie zrównoważonego środowiska.

3.7. Kryzys związany z pandemią COVID-19 wyraźnie pokazał, że szkoły są niezbędne, aby uczniowie mogli rozwijać swoje **kompetencje społeczne**. Należy nauczać uczniów doskonalenia tych kompetencji przez całe życie poprzez umiejętność uczenia się i aktywne uczestnictwo w życiu społecznym, poprzez poznawanie różnych kultur, języków, mobilność, pogłębianie wiedzy o sztuce itp. Kompetencje te są szczególnie ważne, ponieważ wiele przykładów z historii pokazuje, że kryzysy gospodarcze i finansowe przyczyniają się do nasilenia tendencji do radykalizmu. Dlatego EKES zwraca uwagę na znaczenie podjęcia działań na rzecz dalszego wdrażania *Deklaracji w sprawie promowania – poprzez edukację – postaw obywatelskich oraz wspólnych wartości, którymi są wolność, tolerancja i niedyskryminacja (2015)*⁽²⁰⁾, z zastosowaniem jej do osób uczących się w każdym wieku.

⁽¹⁸⁾ Dz.U. C 10 z 11.1.2021, s. 40.

⁽¹⁹⁾ Dz.U. C 232 z 14.7.2020, s. 8.

⁽²⁰⁾ Deklaracja paryska z 2015 r.

3.8. Aby poprawić **umiejętności, kompetencje** i postawy **ekologiczne** wszystkich osób w Europie, państwa członkowskie UE muszą połączyć politykę ochrony środowiska z polityką edukacyjną i ustanowić krajowe strategie w zakresie umiejętności i kompetencji ekologicznych. EKES zauważa ⁽²¹⁾, że na szczeblu UE można by opracować wskaźniki i standardy dotyczące ekologicznych umiejętności i kompetencji w zakresie świadomości zmiany klimatu, odpowiedzialności za środowisko naturalne i zrównoważonego rozwoju, aby pomóc krajom we włączeniu ekologicznych umiejętności i kompetencji obejmujących podejście oparte na edukacji transformatywnej do programów nauczania od najmłodszych lat, w tym w ramach uczenia się dorosłych, jako elementu uczenia się przez całe życie.

3.9. EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że w **Planie działania w dziedzinie edukacji cyfrowej (2021–2027)** skoncentrowano się na równym dostępie do narzędzi cyfrowych i internetu oraz na rozwoju kompetencji i umiejętności cyfrowych, zwłaszcza w przypadku kobiet pracujących w branżach STEM i IT. Skuteczne **strategie w zakresie umiejętności i cyfryzacji na poziomie krajowym i na poziomie przedsiębiorstw** powinny wspierać pracowników poprzez zapewnianie odpowiednich szkoleń wysokiej jakości. Ważne jest, aby **przedsiębiorstwa otrzymywały również wsparcie** w celu zapewnienia podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowania swoich pracowników, w szczególności w zakresie cyfryzacji ich stanowisk pracy. Jest to również zgodne z ekologiczną transformacją przemysłu – w zakresie produktów i procesów – która jest zarówno koniecznością, jak i szansą dla europejskiej przedsiębiorczości.

3.10. Poszanowanie **pełnych kwalifikacji** ma fundamentalne znaczenie. W kwestii doprowadzenia do **automatycznego wzajemnego uznawania** do 2025 r. EKES podkreśla, że wiedza, umiejętności i kompetencje muszą być uznawane z poszanowaniem wymogów edukacyjnych i zawodowych każdego państwa członkowskiego, a także należy poprawić dostęp do aktualnych informacji dla studentów i osób uczących się na temat procedur uznawania. W tym celu należy wzmocnić wdrażanie zalecenia Rady w sprawie *walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego* ⁽²²⁾ oraz lizbońskiej konwencji o uznawaniu kwalifikacji ⁽²³⁾, aby wspierać uczenie się przez całe życie dla wszystkich.

3.11. EKES z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę zawartą w Planie działania w dziedzinie edukacji cyfrowej (2021–2027), polegającą na utworzeniu **europejskiej platformy wymiany materiałów i kursów cyfrowych**. Konieczne jest dostarczenie użytkownikom pełnych informacji na temat tego, czy kursy prowadzą do uzyskania pełnych czy częściowych kwalifikacji lub mikrokwalifikacji, kto waliduje i ocenia jakość kursów online, czy i w jaki sposób są one uznawane oraz w jaki sposób można je dodać do pełnych kwalifikacji. Istotne byłoby umieszczenie tych kursów w portalu Europass oraz zwrócenie szczególnej uwagi na prawa autorskie i własność materiałów online, a także na jakość i adekwatność danych kursów online.

3.12. **Nauczyciele** odgrywają kardynalną rolę w zapewnianiu wysokiej jakości kształcenia i szkolenia, jednak – według OECD – mniej niż jeden na pięciu nauczycieli uważa, że ich zawód jest ceniony w społeczeństwie ⁽²⁴⁾, a zawód nauczyciela jest średnio o 11 % gorzej opłacany niż inne zawody z wyższym wykształceniem ⁽²⁵⁾. Europejski obszar edukacji musi zapewnić skuteczne wsparcie nauczycielom, szkoleniowcom i innym pracownikom oświaty w celu przezwyciężenia negatywnych skutków kryzysu związanego z COVID-19.

3.13. We wszystkich krajach uczestniczących w procesie bolońskim należy wspierać inkluzywność i różnorodność wśród instytucji, studentów i nauczycieli sieci **uniwersytetów europejskich**, przy jednoczesnym poszanowaniu i ochronie krajowych i instytucjonalnych kompetencji w zakresie szkolnictwa wyższego.

Bruksela, dnia 27 kwietnia 2021 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽²¹⁾ Dz.U. C 56 z 16.2.2021, s. 1.

⁽²²⁾ 2012/C 398/01.

⁽²³⁾ Lizbońska konwencja o uznawaniu kwalifikacji.

⁽²⁴⁾ TALIS – międzynarodowe badanie nauczania i uczenia się – OECD 2018.

⁽²⁵⁾ OECD Education at a Glance 2020 [OECD – Edukacja w zarysie 2020] OECD iLibrary | Introduction: The indicators and their framework [Wstęp: wskaźniki i ramy wskaźników] (oecd-ilibrary.org).